

1. Cum un videoclip de pe YouTube a dat naștere uneia dintre cele mai mari campanii sociale din România postdecembristă

Un filmuleț de cinci minute de pe YouTube despre o acțiune de voluntariat din Estonia devenea, în 2009, motorul pentru un grup de tineri români care avea să pună în mișcare una dintre cele mai ambițioase campanii sociale organizate în România postdecembristă. La vremea respectivă, nimeni nu-și imagina nici obstacolele pe care angajarea unui astfel de proiect le pune în cale, dar nici „zgomotul” creat, care reușea să trezească din amorțeală o țară măcinată de crize politice și economice.

S-a început nebunește, ca într-un joc de „Adevăr sau provocare?”. Doar că opțiunea de a analiza, la rece, cât de realist este să aduni, în România, sute de mii de voluntari pentru a curăța, într-o singură zi, țara de gunoaie a fost gândul care a picat pe locul doi. Ei au ales heirupismul. „Let’s do this!” Așa a sunat, la unison, entuziasmul unor voci curajoase de a schimba fața unei lumi. Și pe care l-au găsit la un clic distanță.

***

Sâmbătă, 25 septembrie 2010. Președintele de la acea vreme, Traian Băsescu, anunța că renunță la serviciile polițiștilor care însoțesc coloanele oficiale, declanșând un conflict care ținea prima pagină a ziarelor. Un studiu sociologic arăta că

jumătate dintre români regretă comunismul¹. Naționala de handbal feminin a României juca, într-un turneu amical, finala Cupei Mondiale GF contra Norvegiei, echipă pe care urma să o învingă pentru al doilea an consecutiv. Opiniile după primul concert al trupei Guns N' Roses în România surprindeau reacții mai degrabă dezamăgitoare: Axl Rose întârziase două ore, fără să-și ceară scuze publicului. Măcar lumea culturală trepida: scriitoarea germană de origine română Herta Müller sosea în țară pentru prima dată după câștigarea Premiului Nobel pentru Literatură în 2009.

Acestea sunt câteva dintre știrile care acopereau paginile ziarelor² din ultimul weekend al lunii septembrie. Printre ele, într-un colț de pagină, o veste îmbucurătoare pentru toată lumea: în acea sâmbătă, în toată țara, se anunța o vreme neobișnuit de caldă. Pe harta ilustrată a României răsărea câte-un soare deasupra fiecărui mare oraș.

Ne-am trezit verificând prognoza meteo, căci, atunci, vremea bună a fost crucială pentru o zi care avea să devină istorică. Pentru că, pe 25 septembrie 2010, 200 000 de români³ din toată țara, atrași de îndemnul mobilizator al campaniei *Let's Do It, Romania!*, au ieșit din case și au făcut

---

1. Studiu realizat de Centrul de Sondare a Opiniei Publice (CSOP), la inițiativa Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER), în 2010, pe un eșantion de 1 133 de persoane.

2. Au fost consultate zierele *Adevărul*, *Evenimentul zilei* și *România liberă*.

3. Raport național *Let's Do It, Romania!*, anul 2010. Voluntarii înregistrați pe formulare de înscriere sau anunțați în sistem prin intermediul școlilor sau primăriilor, la nivel național, au atins cifra de 184 744. Cu toate acestea, în fiecare județ au fost persoane care au ieșit la curățenie în ziua respectivă, fără să treacă pe la punctele de

curățenie. Au strâns tone de gunoaie, lăsând în urmă pașiști fără PET-uri și un aer mai curat. Uniți prin devotamentul lor față de un vis – schimbarea suprafeței țării într-o singură zi –, acești voluntari au contribuit la una dintre cele mai mari mișcări sociale organizate după '89 în România. În plus, au mișcat o rotiță în mentalul colectiv înțepenit în prejudecăți și cuprins de apatie. Dovedeau că România se poate mobiliza în masă pentru o cauză nobilă. Iată, așadar, care a fost principala știre de a doua zi.

Cum și în ce circumstanțe a luat naștere această campanie socială? Ce l-a îndemnat, bunăoară, pe cântărețul Smiley să-și pună mânuși și să strângă deșeuri la marginea Piteștiului? Dar pe un elev din clasa a III-a sau pe o pensionară oarecare din Botoșani? Cum s-a sudat relația dintre organizatori, parteneri, colaboratori și autoritățile statului? Dar ei, oamenii din spatele proiectului, cine sunt, de unde vin și cum și-au dus băătăile, cum și-au trăit înfrângerile și victoriile? Și, cel mai important, care e mesajul comun pe care masele de oameni ieșiți în ziua de curățenie îl transmiteau întregii țări?

***

În vara anului 2009, un filmuleț de pe YouTube făcea vâlvă printre ONG-urile de mediu din România. În cinci minute, o mână de ecologiști din Estonia prezentau povestea de succes a unui proiect inițiat de ei, care avusese un impact colosal în țara lor. Oameni simpli au încercat să găsească soluții în privința deșeurilor aruncate aiurea. Au pornit de la o întrebare care multora li s-a părut trăsănită: „Ce ar fi

---

înregistrare. Așadar, cifra reală a participanților este estimată la peste 200 000, însă nu dispunem de cifrele exacte.

dacă am face curățenie în toată țara?“ Au continuat cu o întrebare și mai nebunească: „Dar cum ar fi dacă am face această curățenie într-o singură zi?“

Așa s-a întâmplat. Ideea lor, oricât de nebunească, era bună și a fost imediat sprijinită din toate părțile. Vocile cele mai puternice – de la cele ale cântăreților estoni faimoși la cea a președintelui de la vremea aceea, Toomas Hendrik Ilves – au chemat, de bunăvoie, toți oamenii la curățenia națională. Aproape 4% dintre estoni – o țară cu o populație de 1,3 milioane de oameni – și-au pus mănușile, au luat saci de gunoi și s-au apucat de treabă pe 3 mai 2008. Peste 10 000 de tone de gunoi au fost strânse în doar cinci ore, cu un buget sub 500 000 de euro. După estimările organizației, autoritățile ar fi reușit să atingă aceleași rezultate în trei ani, scoțând din buzunarele statului peste 20 de milioane de euro.

Filmulețul estonilor nu are milioane de vizualizări pe YouTube. Prezentarea e simplă, schematică, iar rețeta succesului, rezumată în cinci pași. Dar într-o singură frază e cuprins tot elanul care a convins, din 2008 până astăzi, peste o sută de țări – de la Siria până la Indonezia sau Africa de Sud – să aleagă provocarea. Exact ca în renumitul joc. „Nu costă mult și durează doar o singură zi“, spune Rainer Nõlvak, inițiatorul *Let's Do It, Estonia!* și al mișcării *Let's Do It, World!*, în finalul prezentării, făcând toată munca să pară, dintr-odată, floare la ureche. Zis și făcut. În anul următor au început Letonia, Lituania, Slovenia și Portugalia să strige „Let's Do It!“ pe limba lor. Apoi, vestea s-a răspândit și în România.

Într-o zi din iulie 2009, Liana Buzea, care conducea, pe atunci, asociația de mediu EcoAssist, a găsit, în vârful grămezii de e-mailuri necitite, un mesaj trimis de un fost

voluntar al asociației. I-a atras atenția titlul: „Curățarea țării într-o zi – povestea Estoniei“. L-a deschis și a dat peste filmul de cinci minute. L-a pornit. Apoi l-a mai pornit încă o dată. Și încă o dată. Gândul că povestea Estoniei ar putea fi replicată și în România, brusc, nu i-a mai dat pace. S-a lovit însă de primele ziduri de neîncredere și respingere când a început să-și împărtășească ideea. Că e o utopie. Că așa ceva n-o să fie posibil niciodată la noi. Că e mai bine să o lase baltă și să planteze copaci în continuare. Nu era încă momentul. Iar Liana a avut răbdare.

Câteva săptămâni mai târziu, pe 13 septembrie 2009, Dragoș Bucurenci, fondatorul ONG-ului MaiMultVerde, posta, pe blogul personal, același filmuleț de prezentare al estonilor, cu un scurt mesaj alături: „Eu aș chema la întrecere socialistă poporul eston.“ Primele reacții, notate în subsolul articolului, erau surprinzător de optimiste.

La 3:08 PM, Elena scria: „Eu cred că și noi putem. Cel mai important este organizatorul într-o astfel de acțiune. Să fie și să pară sincer. Fără să ne dăm seama, împreună cu copilul meu de clasa întâi, anul trecut, am cărat cu sacoșica, pe parcursul unui an școlar, în fiecare dimineață, 300 de kg de hârtie reciclabilă. Contează foarte mult ce înțeleg și ce învață copiii noștri de la noi! Se poate! Știu sigur!“ Un alt mesaj, de la Tea, era la fel de încrezător: „No că se poate. Noi când ne punem pe treabă?:D“

Când a citit articolul lui Dragoș Bucurenci, Anamaria Hâncu, care era colega Lianeii Buzea în asociația EcoAssist, și-a regândit părerea despre povestea Estoniei despre care îi tot vorbise Liana. Și ea făcea parte din tabăra celor neîncrezători că un asemenea proiect poate să aibă un impact asemănător în România. „Dar de ce nu?“ s-a întrebat mai serios Anamaria, văzând că există, totuși, un interes pentru

lucruri care, aparent, par imposibile. I-a scris imediat un mesaj Liane: „Mai vrei să facem proiectul ăla?”

Firul cronologic al întâmplărilor din acea zi de 13 septembrie este elocvent pentru cum s-au succedat toate evenimentele din acel an. Pe repede-nainte, ca într-un foc, de parcă timpul nu mai avea răbdare, vorba scriitorului. Liana și Anamaria s-au văzut la Springtime, la Universitate, și-au cumpărat câte un fresh de portocale și au dezbătut cum ar putea să organizeze proiectul. S-au înțeles că ar fi bine să preia modelul estonilor, adică să înceapă cu un mesaj public. Au mers acasă. Câteva ore mai târziu, seara, cele două colegi făceau prima lor conferință pe Skype. Au scris un mesaj care era, de fapt, primul comunicat de presă oficial.

A doua zi, Liana a avut un déjà-vu. În lista de e-mailuri necitite, ea, Anamaria, și oameni care lucrau în instituțiile statului, bloggeri și voluntari din diverse asociații de mediu aveau să găsească un mesaj cu un titlu captivant: „*Let's Do It, Romania!* Ecologizarea țării într-o singură zi”.

Așa a început totul. Fără vreun plan prestabilit și bătut în cuie. Fără o prezentare în PowerPoint cu pașii proiectului. Doar cu o strigare către toți oamenii din oraș, sătui să privească pasivi de pe margine, în speranța unei schimbări. Firește, fără nicio remunerație. Un *call to action* către voluntari, cum s-ar spune în termeni de marketing. Un – și mai autentic – „Haideți la treabă, frați români!” Partea cea mai grea abia acum începea.

2. „O idee nebună, nebună de tot“

Așa a sunat, pe scurt, reacția cel mai des întâlnită, odată ce mesajul Zilei de Curățenie Națională a fost lansat în spațiul public. Era un lucru rău? Putea fi de bine? Balanța înclina mai degrabă spre talerul care adunase, în primă fază, răspunsuri sceptice și strâmbături din nas din partea oamenilor, partenerilor, chiar și din partea ecologiștilor. În viziunea majorității, un proiect de asemenea anvergură – nemaiîntâlnit până atunci – părea inabordabil și aproape imposibil de realizat la nivel național.

„Cum avea să arate ziua de curățenie?“ Era întrebarea încuietore pentru toată lumea. Valul de neîncredere venea totuși din motive întemeiate. Lipsa unui istoric al proiectului în țară făcea ca publicul să aibă rezerve față de cât de realizabil este. În plus, în România anului 2009, nu exista un mediu prietenos pentru astfel de inițiative, accesul la finanțări era dificil și nici nu ne puteam mândri cu o deschidere reală spre voluntariat. Șansele ca întregul demers să fie dus la bun sfârșit păreau, așadar, nule.

În cealaltă tabără, au făcut echipă, însă, cei care n-au fost descurajați de perspectiva eșecului și s-au azvârlit în apă. Au fost împinși de la spate de dorința de a arăta că și în România se poate organiza un eveniment mare, care să unească oameni într-o acțiune publică de voluntariat. Motivația lor venea tocmai din acea nebunie caracteristică proiectului. Iar când nebunia e privită din unghiul lui Steve Jobs, potrivit căruia „oamenii care sunt suficient de nebuni ca să creadă că pot schimba lumea sunt cei care o și fac“, pornești altfel la drum. Cu un ghid pe gustul tău.

Era oficial. La jumătatea lunii septembrie 2009, *Let's Do It, Romania!* era lansat pe piața proiectelor sociale. Căutai pe Google „ecologizarea țării într-o singură zi” – „ecologizare” care, ulterior, a devenit „curățenie” – și-ți apăreau înșirate o mulțime de link-uri cu detalii suplimentare. Echipa formată din Liana Buzea și Anamaria Hâncu anunța, tot atunci, că e în căutare de oameni care să li se alăture în organizarea proiectului. Însă n-au așteptat să sune telefonul. Au pornit imediat de la firul ierbii, înșirând pe o listă nume de apropiați și de colaboratori ai asociației EcoAssist, cărora să le vorbească despre planul proiectului. Și pe care să-i agațe în „nebunia” lor.

Primele întâlniri au fost dificile și cu multe ofuri. Entuziasmului cu care porniseră la drum i se răspundea, în bloc, cu dubii, rețineri și neîncrederi. „De ce acest efort dacă oricum nu există resursele necesare pentru el?”, „Ce vă «iese» din asta?”, „România nu e pregătită pentru așa ceva”, „Dați un semnal greșit. Strângeți gunoaie – ce e prostia asta?” erau o parte dintre reacțiile care făceau ca procesul de convingere să fie mult mai greu.

„Mă loveau informații pe care nu le stăpâneam”, spune Anamaria Hâncu, care a fost surprinsă de reacțiile dezaprobatoare de la început. „Nici mie nu-mi plăcea ideea de a strânge gunoaie, dar proiectul însemna mai mult decât atât.”

Opinia generală era că demersul nu va rezolva problema României cu gunoaiile, nici a educației în spiritul curățeniei. Majoritatea acțiunilor de mediu erau văzute drept inițiative greșite pentru că tratau doar efectul, nu și cauza. Într-un fel, oamenii aveau dreptate. Pe de altă parte, ignorau tabloul de ansamblu. Mesajul *Let's Do It, Romania!*, dincolo de acțiunea propriu-zisă de curățenie,

era despre mobilizarea în masă, despre stabilirea unor legături cu mediul privat și cu instituțiile de stat, în fine, despre dezvoltarea societății civile în ansamblul ei.

Mai era ceva care dădea cu virgulă. Poate obiectivul proiectului suna frumos, dar calea până la atingerea lui avea lacune. Planul, care era planul? Concret. Nimeni însă nu-și putea proiecta cu exactitate fiecare pas. Cu atât mai mult efectele. Motivul era simplu – un proiect așa amplu, organizat exclusiv de voluntari, fără niciun sprijin material, pe un teren virgîn, era o provocare și pentru organizatori.

„Mi-am dat seama mai târziu că, din cauza nerăbdării mele de a demara lucrurile cât mai repede și a unui entuziasm pe care cu greu mi-l temperam, nu reușeam să transmit mesajul proiectului. Lăsam impresia că urma să facem o mobilizare majoră și că o să replicăm modelul zilei de curățenie din străinătate. Dar cum avea să arate ziua de curățenie era pentru mulți – pe bună dreptate – o mare necunoscută“, explică Liana Buzea¹, privind în urmă la primele reacții despre *Let's Do It, Romania!*.

Și-au văzut în continuare de drum spre „o imensă necunoscută“. Până la urmă, nu e o mare filosofie că refuzurile și barajul de piedici fac parte din traseul construirii unei povești de succes. Da, era cunoscută rețeta reușitei în cinci pași a Estoniei, dar era știut și faptul că estonilor le-a fost dificil la început. În primele două luni, nici ei nu primiseră semne favorabile de aproape nicăieri. Operatorii de salubritate au transmis comunicate oficiale că demersul lor avea să eșueze. A fost cea mai mare criză cu care s-au confruntat membrii echipei din Estonia. Dar nici ei nu se lăsaseră descurajați.

---

1. Andreea Liana Buzea, *200 000 sau despre cum s-au mobilizat 1% dintre români să curețe natura*, Editura Filos, București, 2017.

2.1. Starea de fapt în 2009: criză economică și amărăciune

Lansarea *Let's Do It, Romania!*, în 2009, era un act de curaj nu doar prin amploarea sa și multe resurse necesare – logistice, financiare – pe care proiectul le presupunea, dar și pentru că pica într-un moment economic foarte prost. Marea recesiune globală, care debutase cu exact un an în urmă în SUA, în septembrie 2008, avea consecințe vizibile și în România.

O scurtă recapitulare din presa vremii, domeniul economic: analize elaborate descriau efectele crizei, despre cum economia și puterea de cumpărare a populației au stagnat, iar investițiile s-au redus cu până la 30% față de anul precedent. Rubricile de știri erau acoperite cu anunțuri despre companiile care și-au încetat temporar producția și au trecut la concedieri masive. Sau se vorbea despre cum CFR Călători creștea prețul biletelor de tren pentru a doua oară în câteva luni. Veștile n-au fost mai bune nici în anul următor. Situația economică s-a înrăutățit în 2010, când România a trebuit să ia unele dintre cele mai dure măsuri de austeritate: tăierea salariilor bugetarilor cu 25%, scăderea beneficiilor sociale cu 15% și majorarea TVA de la 19% la 24%.

Pe deasupra, eram o țară măcinată și de probleme sociale, cu un nivel de încredere foarte scăzut în instituții, dar și în semenii. Un popor cuprins de suspiciune. Concret, în cifre: 75% dintre români considerau că țara se îndreaptă într-o direcție greșită². O majoritate covârșitoare – peste 85% dintre români – era de părere că trebuie să fim prudenți

---

2. Sondaj realizat de Institutul Român pentru Evaluare și Strategie (IRES), în 2010, pe un eșantion de aproximativ 1 300 de persoane.